

บทที่ 6 การจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

- มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่ แต่มนุษย์แต่ละคนมีภูมิหลัง ความต้องการ ความเชื่อ และความสามารถแตกต่างกัน การจัดระเบียบจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น
- การจัดการเศรษฐกิจถือเป็นการจัดระเบียบที่สำคัญเพราะเกี่ยวกับการทำมาหากินของมนุษย์ทุกคน และการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดในสังคม
- การจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคมเป็นการจัดการเศรษฐกิจระดับมหภาค

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่ขัดแย้งกัน ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวม

- ความขัดแย้งระหว่างระดับจุลภาคกับมหภาค

ตัวอย่าง การชมภาพยนตร์หรือการชมคอนเสิร์ต

- ความขัดแย้งระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมระดับประเทศ

ตัวอย่าง การออมของครัวเรือน

การเพิ่มราคาสินค้าของผู้ผลิต

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่ขัดแย้งกัน ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวม

- ความขัดแย้งระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมระดับชุมชน

ตัวอย่าง ชุมชนที่เก็บของป่าเป็นอาชีพ

 ชุมชนชาวประมง

 การจัดการระบบชลประทานหรือระบบเหมืองฝาย

ความจำเป็นของการศึกษา ระบบจัดการเศรษฐกิจส่วนรวม

- เพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับครัวเรือนแต่ละรายและกับชุมชนและสังคมส่วนรวม
- การจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมที่ดี ต้องใช้ฐานคิดสำหรับการจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมโดยเฉพาะ เนื่องจากฐานคิดสำหรับการจัดการส่วนย่อยมุ่งเน้นเฉพาะผลประโยชน์ต่อตนเอง

ความจำเป็นของการศึกษา ระบบจัดการเศรษฐกิจส่วนรวม

- ต้องเป็นฐานคิดที่คำนึงถึงผลที่เกิดจากการกระทำของแต่ละบุคคล การตอบโต้ การตามอย่าง และผลสะท้อนต่อส่วนรวม
 - ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรไว้ใช้ในอนาคตด้วย
-
- VDO ตอน ระหว่างทาง

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

- ต้องทำความเข้าใจเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาฐานคิดในการจัดการเศรษฐกิจส่วนรวม
 - 1) การเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
 - 2) ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
 - 3) ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 4) ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม
 - 5) การจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะ
 - 6) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

- 1) การเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
 - การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนรวมนำมาซึ่งการขยายตัวของโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับสมาชิกในชุมชน
 - การขยายตัวของความต้องการบริโภค การจ้างงาน การออม การลงทุน เป็นโอกาสให้สมาชิกเพิ่มรายได้

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

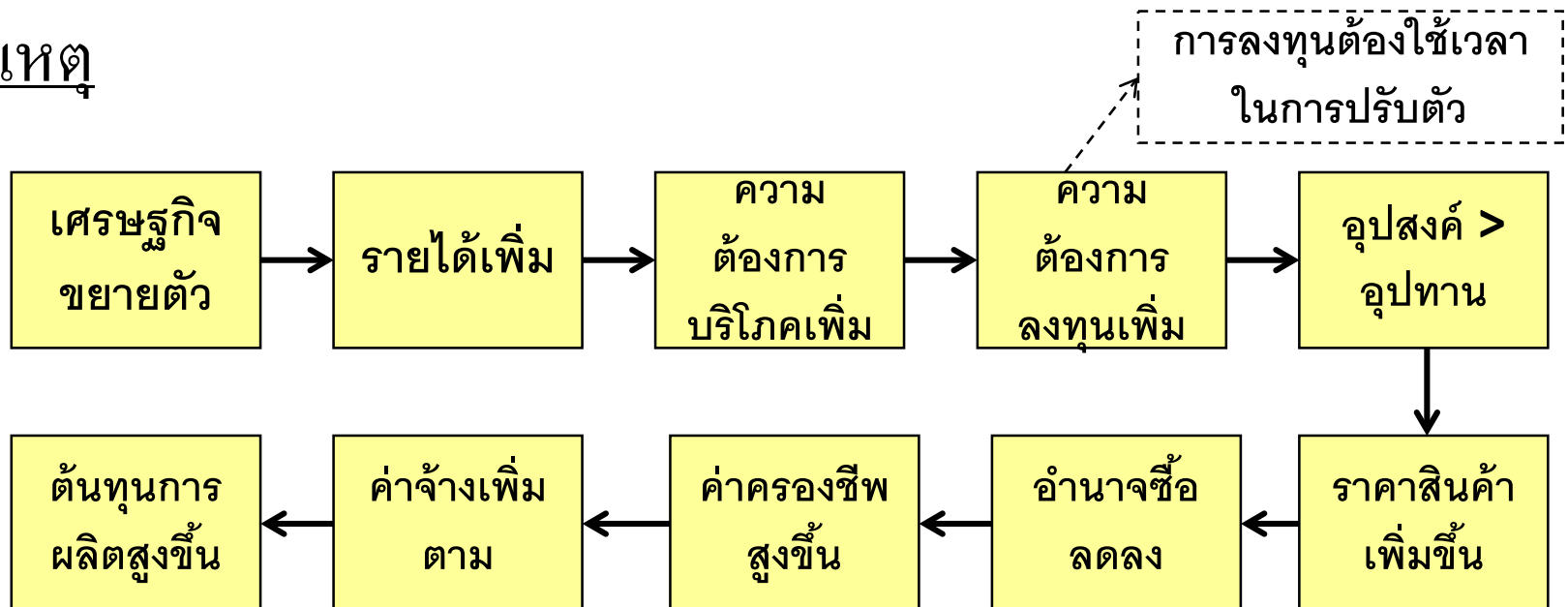
- แต่การมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากเกินไป จะทำให้มีการใช้ทรัพยากรเสื่อมโทรมเร็ว
- อาจก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เกิดปัญหาเงินเฟ้อ และอาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

2) ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

- ความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คือการไม่สามารถดำรงการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไปในระยะยาวได้

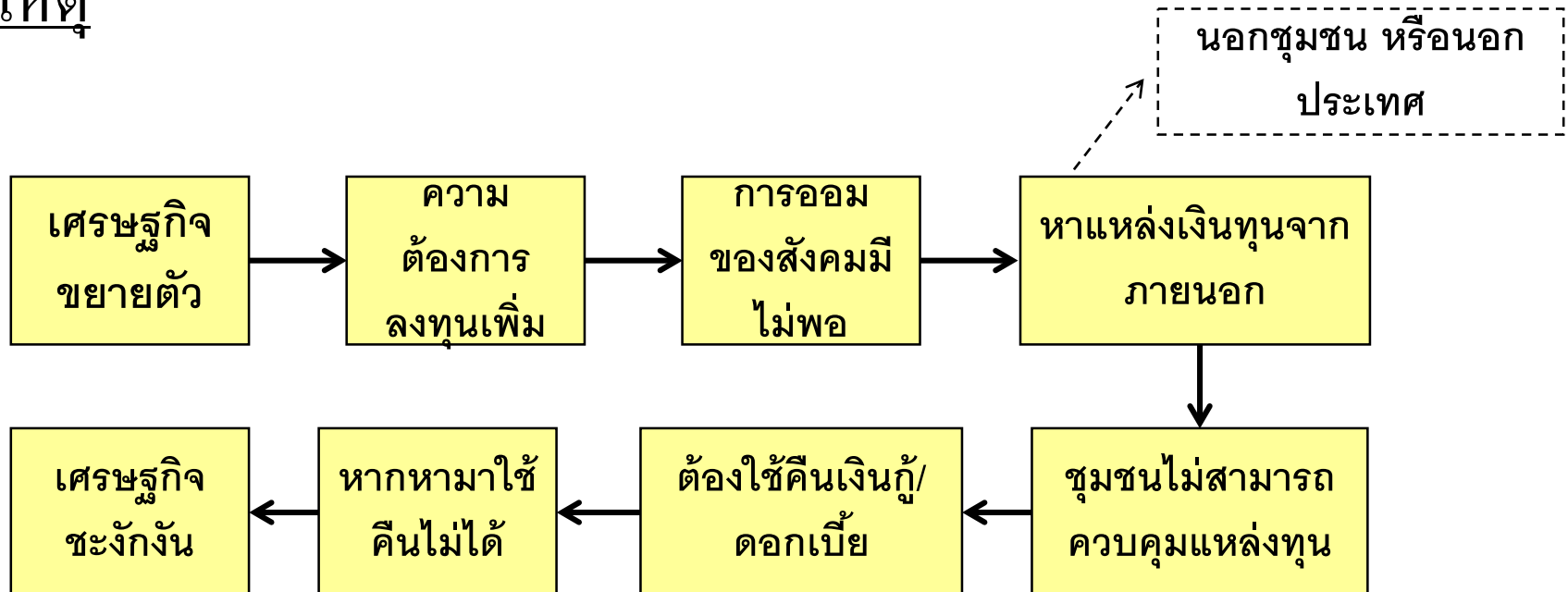
สาเหตุ

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

- ความไม่สมดุลระหว่างการออมกับการลงทุน

สาเหตุ

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

3) ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

- หากเร่งใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจมากเกินไปจนสร้างทดแทนไม่ทัน จะเป็นการทำลายฐานการพัฒนาของประเทศนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน

- กลไกเพื่อการจัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องสร้างแรงจูงใจให้เอกชนไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป และควบคุมไม่ให้สมาชิกบางส่วนฉวยโอกาสนำทรัพยากรไปใช้อย่างไม่เป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

4) ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม

- ความเป็นธรรมในการค้า หมายถึง การรับทราบข้อมูลที่จำเป็น และเป็นจริงในการตัดสินใจซื้อขายสินค้า การคุ้มครองสุขอนามัยของผู้บริโภค และการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนด
- ความเป็นธรรมในการแข่งขัน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการสามารถเข้าสู่ตลาดได้อย่างเสรี โดยปราศจากปัจจัยที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ผลิตบางราย

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

4) ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม

- ความเป็นธรรมในการเข้าถึงและครอบครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าถึงและครอบครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่สร้างผลร้ายหรือความเดือดร้อนให้กับสมาชิกคนอื่น

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

- ความเท่าเทียมกันในสังคม หมายถึง
 - ความเท่าเทียมกันในฐานะความเป็นอยู่
 - ความเท่าเทียมกันในโอกาสทางเศรษฐกิจ
 - ความเท่าเทียมกันในการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิต
 - ความเท่าเทียมกันในโอกาสในการพัฒนาตนเอง
 - ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทิศทางการพัฒนาของตนเอง ชุมชนและสังคมส่วนรวม

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

- ความเหลื่อมล้ำในสังคมส่งผลให้สมาชิกส่วนหนึ่งมีการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย และสมาชิกอีกส่วนมีทรัพยากรและโอกาสทางเศรษฐกิจที่จำกัด จนอาจไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

VDO : ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

5) การจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะ

สินค้าและบริการบางประเภทไม่สามารถดำเนินการได้โดยเอกชน แม้ว่าจะเป็นสินค้าจำเป็น เนื่องจาก

- ต้นทุนการดำเนินการต่อหน่วยสูงมาก
- กิจกรรมไม่สามารถให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ดึงดูดใจ
- การจัดการของเอกชนอาจมีผลกระทบทางลบต่อบุคคลอื่นๆ

ชุมชนหรือสังคมจึงต้องหาหนทางในการจัดหาสินค้าและบริการเหล่านี้มาให้เพียงพอต่อสมาชิกในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

ผลของการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะ

- การจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะต้องใช้เงินลงทุนที่สูงมาก หากไม่ดำเนินการอย่างรอบคอบอาจกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
- หากพยายามโอนกิจการให้เอกชนดำเนินการ อาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรม และการเอารัดเอาเปรียบในสังคมได้
- การจัดหาสินค้าและบริการประเภทการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของสมาชิกบางส่วน

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

6) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดใน
การจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

เพราะเป้าหมายของการจัดการเศรษฐกิจสุดท้ายก็จะเป็นไป
เพื่อประโยชน์สุขและคุณภาพชีวิตของมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการจัดการเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและสังคม

การยึัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายของการจัดการ ต้องคำนึงว่า

- การจัดการเศรษฐกิจต้องสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกด้าน โดยเฉพาะการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการสังคม
- ต้องให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม
- ต้องให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

- ประกอบด้วย 3 กลไกหลัก ได้แก่
 - กลไกของภาครัฐ
 - กลไกของภาคเอกชน
 - กลไกของภาคประชาสังคม

กลไกทั้ง 3 มีลักษณะสำคัญ ชัดเจน ข้อดี ข้อด้อยที่แตกต่างกัน
การจัดการเศรษฐกิจและสังคมที่ดี อาจเลือกใช้กลไกใดกลไก
หนึ่ง หรือใช้ทั้งสามกลไกประกอบกัน

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

1) กลไกของภาครัฐ

แนวทางการจัดการเศรษฐกิจตามกลไกของภาครัฐ

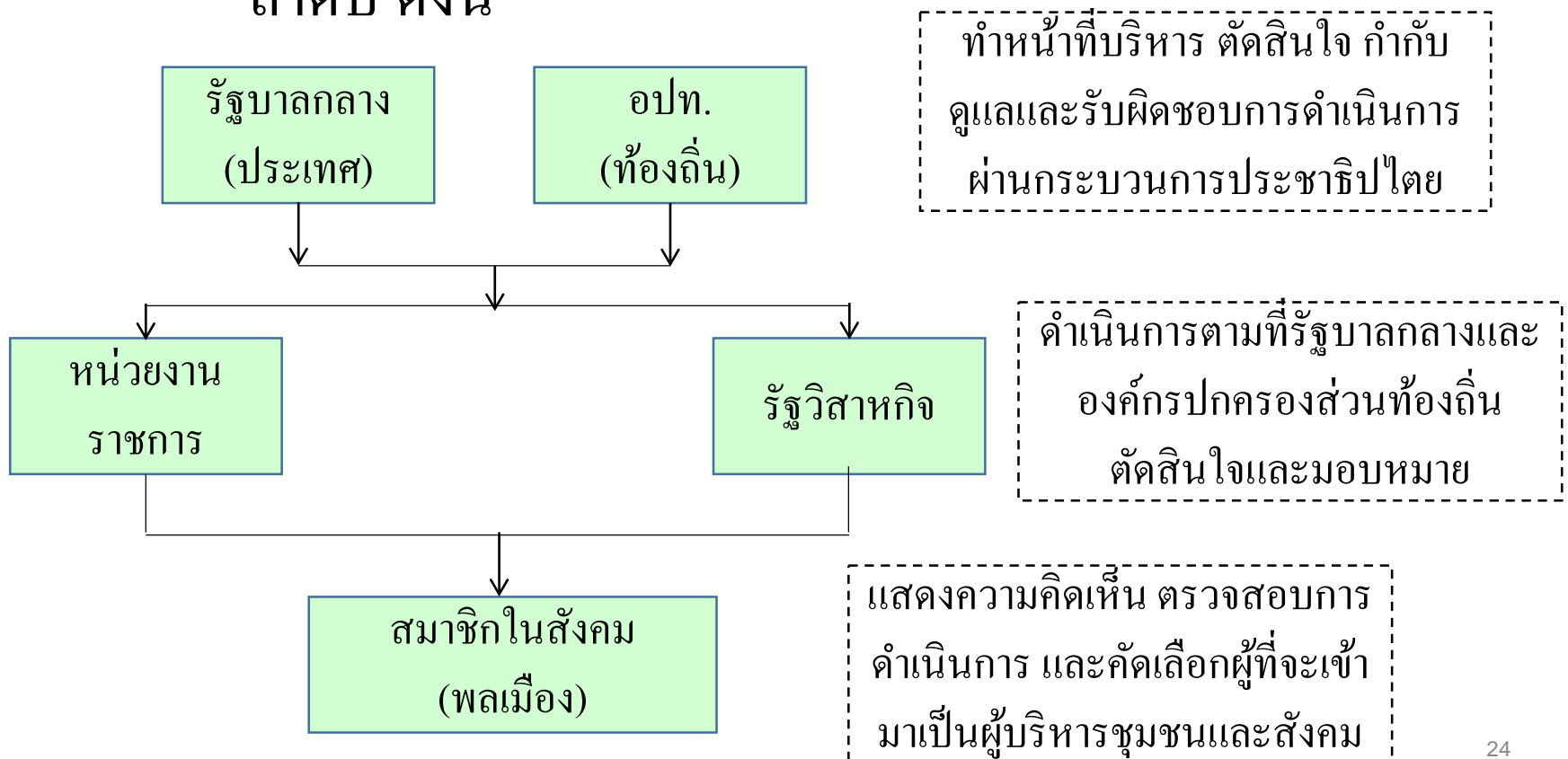
- มีการจัดการผ่านกลไกของระบบราชการ และหน่วยงานราชการ
- อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ข้าราชการผู้มีอำนาจบริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

- เมื่อตัดสินใจดำเนินการใดแล้วจะสร้างกฎระเบียบ และให้สมาชิกดำเนินการตามกฎระเบียบ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจะมีการลงโทษผ่านกระบวนการทางกฎหมาย
- วิธีการจัดการเศรษฐกิจมีลักษณะที่กำหนดมาจากเบื้องบน ให้เบื้องล่างปฏิบัติ (top-down approach)
- หน่วยงานที่สำคัญในกลไกของภาครัฐ คือ รัฐบาลกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในกลไกของภาครัฐ เป็นลำดับ ดังนี้

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

ข้อเด่นของการจัดการเศรษฐกิจ โดยใช้กลไกของภาครัฐ

- ภาครัฐมาจากการคัดเลือกของประชาชน
- มีความเป็นกลางและรับผิดชอบต่อประชาชนโดยตรง
- มีความเชี่ยวชาญ เพราะมีอำนาจบริหารและอำนาจของกฎหมายอยู่ในกลไกเดียวกัน
- การควบคุมในการจัดการเศรษฐกิจในระดับชุมชนจึงน่าจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

ข้อดีของการจัดการเศรษฐกิจโดยใช้กลไกของภาครัฐ

- กลไกของภาครัฐดำเนินด้วยความล่าช้า เพราะติดขัดด้วยกฎระเบียบทั้งหลาย
- การควบคุมให้สมาชิกในสังคมดำเนินการตามที่รัฐวางกฎระเบียบไว้มีต้นทุนที่สูงมาก
- การตัดสินใจจากเบื้องบน บางครั้งไม่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชนหรือสังคมอย่างแท้จริง
- อาจเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการประพฤตินิยมชอบ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

2) กลไกของภาคเอกชน

แนวทางการจัดการเศรษฐกิจตามกลไกของภาคเอกชน

- สมาชิกแต่ละคนมีอำนาจการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- ในฐานะผู้ขายแรงงาน ผู้บริโภค ผู้ออม ผู้กู้หรือผู้ลงทุน และผู้ผลิต
- การตัดสินใจของสมาชิกแต่ละรายจะดำเนินการผ่านกลไกตลาด

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

- หากสมาชิกตัดสินใจผิดพลาด จะนำมาซึ่งผลเสียทางการเงินของตนเอง
- เป็นวิถีทางเฉพาะราย (individualistic approach) ใช้ผลตอบแทนเฉพาะตนเป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของสมาชิก
- องค์กรที่มีบทบาทสำคัญ คือ สมาชิกแต่ละรายในชุมชนและสังคม โดยไม่มีใครสำคัญเหนือใคร

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

ข้อเด่นของการจัดการเศรษฐกิจโดยใช้กลไกของภาคเอกชน
ลดปัญหาที่เกิดจากการใช้กลไกภาครัฐ ได้แก่

- การลดความล่าช้าและต้นทุนในการตัดสินใจ
- การลดต้นทุนในการควบคุมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจให้ถูกต้องของสมาชิก

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

- ช่วยให้การจัดหาสินค้าและบริการตรงตามความต้องการของสมาชิกมากที่สุด
- ลดปัญหาการใช้อำนาจสั่งการในทางมิชอบของรัฐบาลและหน่วยงานราชการ

กลไกภาคเอกชนถือเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพ และให้เสรีภาพกับสมาชิกในชุมชนและสังคมมากกว่ากลไกภาครัฐ

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

ข้อดีของการจัดการเศรษฐกิจโดยใช้กลไกของภาคเอกชน

- ด้านความเป็นธรรมในสังคม
- ปัญหาในการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะบางประเภทอาจไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชน
- ปัญหาการจัดหาสินค้าและบริการบางประเภทอาจนำมาซึ่งความไม่เป็นธรรม และการผูกขาด

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

3) กลไกของภาคประชาสังคม

- เพิ่งได้รับการยอมรับเป็นแนวทางหลักในการจัดการเศรษฐกิจในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา
- หลายฝ่ายเรียกว่า “ภาคที่สาม” (the third section) ของภาคีในการพัฒนา
- มีความคล้ายกับกลไกภาครัฐและภาคเอกชนในบางประเด็น แต่มีแนวทางและกลไกที่ต่างออกไป

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

แนวทางการจัดการเศรษฐกิจตามกลไกของภาคประชาสังคม

- การร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในชุมชนหรือสังคมโดยความสมัครใจ
- สมาชิกในชุมชนมีสิทธิในการตัดสินใจกำหนดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของตนเอง แต่เป็นการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม
- การตัดสินใจคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเอง และสมาชิกรายอื่นๆร่วมกัน

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

แนวทางการจัดการเศรษฐกิจตามกลไกของภาคประชาสังคม

- การตัดสินใจในภาคประชาสังคมจึงต้องใช้การชักจูงใจ เจรจา ต่อรอง และการร่วมมือกันเป็นหลักในการตัดสินใจ
- ผลได้เป็นข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม หากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงจะมีแรงกดดันจากสมาชิกรายอื่น
- วิธีการดำเนินงานเป็นลักษณะการพัฒนาร่วมกันจากเบื้องล่าง (bottom-up approach)

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

ข้อเด่นของการจัดการเศรษฐกิจโดยใช้กลไกของภาคประชาสังคม

- เสริมสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในชุมชนและสังคม
- ต้นทุนในการควบคุมต่ำกว่าและมีประสิทธิผลมากกว่าการใช้กลไกของภาครัฐ
- การร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิก นำไปสู่การจัดหาบริการบางอย่างที่ภาคเอกชนไม่สนใจ หรือภาครัฐไม่อาจจัดหาได้
- การดำเนินการจากเบื้องล่างเป็นการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อแก้ปัญหาข้อบกพร่องในการดำเนินงานของภาครัฐ

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

ข้อดีของการจัดการเศรษฐกิจโดยใช้กลไกของภาคประชาสังคม

- ขาดประสิทธิภาพในการควบคุมการดำเนินงาน หรือควบคุมพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคม
- สมาชิกอาจไม่สนใจในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและสังคม เพราะขาดแรงจูงใจหรือผลตอบแทนที่ชัดเจนทางเศรษฐกิจ
- เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ จนไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างได้ เพราะต้องใช้ในการตัดสินใจร่วมกัน

คุณลักษณะเฉพาะของกลไกการจัดการเศรษฐกิจทั้ง 3 กลไก

คุณลักษณะเฉพาะ	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาสังคม
1.กลไกหลัก	ระบบราชการ	กลไกตลาด	การร่วมมือร่วมใจโดยสมัครใจ
2.ผู้ตัดสินใจ	ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	เอกชนแต่ละราย	ผู้นำและสมาชิก
3.เกณฑ์การตัดสินใจ	นโยบายและเครื่องมือที่นำไปสู่นโยบาย	ผลกำไรหรือความพอใจสูงสุด	ผลประโยชน์ของสมาชิก
4.แนวทางการกำหนดพฤติกรรม	กฎระเบียบ	สัญญาณราคาและการปรับเปลี่ยนปริมาณ	ข้อตกลง
5.การควบคุมและแทรกแซง	อำนาจทางกฎหมายของภาครัฐ	ความสูญเสียทางการเงิน	แรงกดดันทางสังคม
6.วิธีการดำเนินการ	สั่งการจากเบื้องบน	เฉพาะตน	พัฒนาจากเบื้องล่าง

กลไกในการจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคม

- 4) การประยุกต์ใช้กลไกทั้งสามในการจัดการเศรษฐกิจในระดับชุมชนและสังคม

ต้องเข้าใจว่ากิจกรรม และสภาพการณ์เช่นไร ควรใช้กลไกใดในการจัดการเศรษฐกิจ

พิจารณาจากกรณีตัวอย่าง “ชุมชนหาของป่า” ซึ่งมีการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการดำรงชีวิต

กรณีผู้บริหารชุมชนเลือกใช้กลไกของภาครัฐ

1. ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดปริมาณของป่าที่สมาชิกแต่ละรายสามารถหาได้
2. ร่างกฎหมาย หรือนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับ เพื่อควบคุมการหาของป่า
3. จัดพนักงานมาคอยดูแลให้เป็นไปตามที่กฎหมายบังคับ
4. ต้องมีการลงโทษ โดยการปรับหรือจำคุกสมาชิกที่ทำผิดกฎหมาย

ข้อดี กลไกมีความเด็ดขาด และบังคับได้อย่างรวดเร็ว

ข้อด้อย - ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรที่สูง

- หากจ้างไม่เพียงพออาจทำให้กลไกขาดประสิทธิภาพ
- การลงโทษสมาชิกอาจทำให้เกิดความขัดแย้งกับภาครัฐ

กรณีผู้บริหารชุมชนเลือกใช้กลไกของภาคเอกชน

1. เปิดให้มีการประมูลให้มีการเก็บของป่าตามจำนวนที่กำหนดไว้
2. เอกชนที่ชนะการประมูลมีอำนาจสิทธิขาดในการเก็บของป่าในช่วงเวลาหนึ่ง (อาจมีมากกว่า 1 ราย)
3. ชุมชนสามารถนำเงินที่ได้รับจากการประมูลไปชดเชย หรือเสริมสร้างอาชีพอื่นๆ ให้สมาชิกที่ไม่สามารถหาของป่าได้

ข้อดี มีต้นทุนในการตัดสินใจ และการดูแลต่ำ เป็นไม่ต้องจ้างคนมาควบคุม

ข้อด้อย - อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกันทางสังคม

- ผู้ได้สัมปทานอาจเร่งหาประโยชน์ส่วนตนจนละเลยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กรณีผู้บริหารชุมชนเลือกใช้กลไกประชาสังคม

1. ทำความเข้าใจร่วมกันกับหมู่สมาชิก โดยการให้การศึกษา
2. จัดตั้งองค์กร หรือกลไกในการกำหนดปริมาณการหาของป่า
3. แบ่งสรรโควตาในการหาของป่าระหว่างสมาชิก ตามความจำเป็นและความเป็นธรรม
4. ส่งเสริมให้สมาชิกควบคุมกันเองโดยใช้กลไกทางสังคม

ข้อดี - ส่งเสริมความเป็นธรรมและความร่วมมือร่วมใจกันในชุมชน
- หลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดระหว่างผู้บริหารภาครัฐ กับ
ประชาชน

ข้อด้อย กระบวนการปฏิบัติอาจต้องใช้เวลาานาน จนไม่สามารถแก้ปัญหาได้
ทันการ

ปัจจัยที่ควรคำนึงในการเลือกใช้กลไกการจัดการเศรษฐกิจ

1. ต้นทุนและระยะเวลาในการหาข้อมูลและตัดสินใจ
2. ประสิทธิภาพและต้นทุนในการควบคุม
3. ผลกระทบต่อความเป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

กรณีตัวอย่างการจัดการปัญราคาถูก

- ควรใช้กลไกใด?
- เพราะเหตุใด?

กรณีการปฏิรูประบบไฟฟ้า

- ควรใช้กลไกใด?
- เพราะเหตุใด?

การเสริมสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

- ปัจจุบันยังมีคำถามที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้
 1. เหตุใดกลุ่มคนหรือองค์กรเหล่านั้นจึงมารวมตัวกันประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมกลุ่มกันจะเป็นเช่นไร
 3. เมื่อรวมตัวกันแล้วมีการวางแผนและจัดระบบในการดำเนินกิจกรรมอย่างไร
 4. เหตุใดหลายท้องถิ่นที่จึงไม่อาจจัดตั้งกลุ่มและหาหนทางแก้ปัญหาอย่างเดียวกันได้

อุปสรรคสำหรับการพัฒนาความร่วมมือ

- นำทฤษฎีเกม มาประยุกต์ใช้ในการอธิบายว่าเหตุใดบางชุมชน หรือบางองค์กรจึงสามารถสร้างความร่วมมือได้ แต่บางชุมชนกลับทำไม่ได้
- “ทฤษฎีเกม” เป็นวิธีการหนึ่งในการวิเคราะห์การดำเนินการเชิงกลยุทธ์ของเอกชนแต่ละราย
- ในที่นี้ใช้กับการวิเคราะห์ การตัดสินใจร่วมมือหรือไม่ร่วมมือของเอกชนแต่ละราย
- วิเคราะห์ผ่านกรณีตัวอย่าง ที่มีเงื่อนไข ข้อจำกัด และปัญหาของเกมแต่ละรูปแบบแตกต่างกันไป

กรณีที่ 1

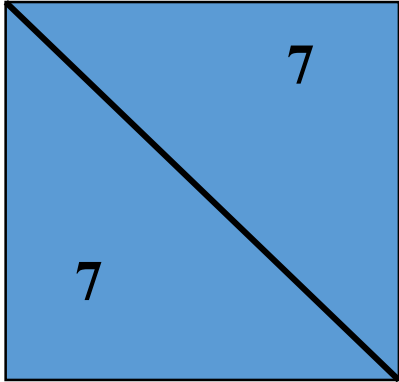
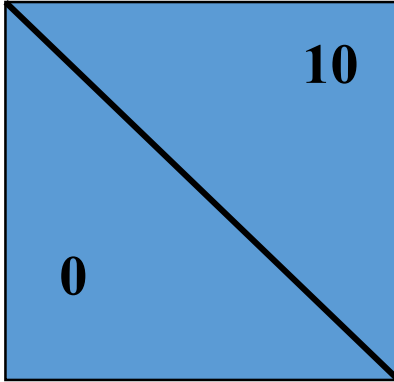
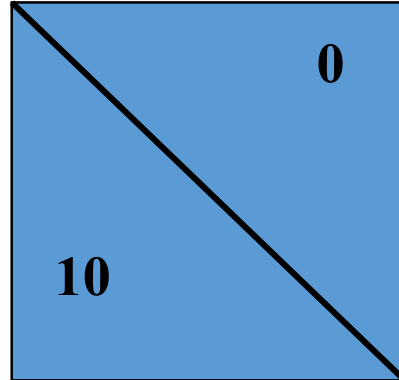
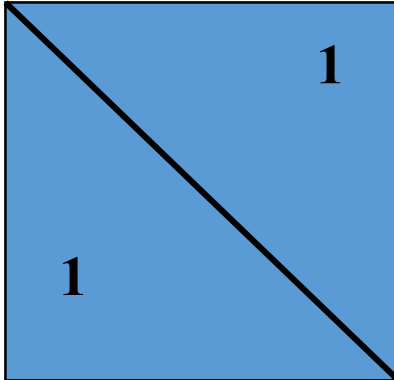
ทางเลือกที่ขัดแย้งกันของผู้ต้องหา (prisoner's dilemma)

- สมมติให้ ผู้ต้องหา 2 คน ร่วมกันวางแผนกระทำความผิด แต่ถูกตำรวจจับได้ ก่อน ตำรวจจับทั้งสองแยกห้องสอบสวน โดยยื่นข้อเสนอให้แต่ละคนว่า
- หากคนใดคนหนึ่งรับสารภาพ คนนั้นจะเป็นอิสระและจะจำคุกอีกคนที่ไม่สารภาพเป็นเวลา 10 ปี
 - หากทั้งคู่สารภาพเท่ากับยอมรับผิด จะถูกจำคุกคนละ 7 ปี
 - หากทั้งคู่ไม่สารภาพ ตำรวจก็ไม่มีหลักฐานจะลงโทษจำคุกคนละ 1 ปี
- ดังนั้นผู้ต้องหาแต่ละคนจึงมี 2 ทางเลือก คือ “สารภาพ” และ “ไม่สารภาพ”

- ผลที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้ต้องหาทั้ง 2 คน

ผู้ต้องหาคนที่ 2

ผู้ต้องหาคนที่ 1

	สารภาพ	ไม่สารภาพ
สารภาพ		
ไม่สารภาพ		

กรณีที่ 2

ทางเลือกที่ขัดแย้งกันของสมาชิกในศูนย์รวมยาง

กรณีการขายน้ำยางชั้นของกลุ่มจำหน่ายน้ำยางชั้น มีปัญหากรณีสมาชิกบางรายอาจเติมน้ำหรือสารละลายอื่นลงในน้ำยางเพื่อให้ปริมาณเพิ่มขึ้น แต่คุณภาพน้ำยางจะลดลงทำให้โดนตัดราคา

- ถ้าสมาชิกคนหนึ่งเติมน้ำจะขายน้ำยางได้เพิ่มขึ้น 3 บาท แต่กลุ่มจะโดนตัดราคาลง 1 บาท ทำให้คนที่เติมน้ำ ได้ประโยชน์ 2 บาท แต่คนอื่นเสียประโยชน์ 1 บาท
- ถ้าสมาชิกทั้งสองเติมน้ำทั้งคู่จะถูกตัดราคาจนทั้งสองคนไม่ได้ประโยชน์
- ถ้าไม่มีใครแอบเติมน้ำทุกคนจะได้ประโยชน์คนละ 1 บาท

- ผลที่เกิดจากการตัดสินใจของสมาชิกศูนย์รวมยาง 2 คน

ทางเลือกของคนที่ 2

ทางเลือกของคนที่ 1

	ไม่เติมน้ำ	เติมน้ำ
ไม่เติมน้ำ	1	-1
เติมน้ำ	-1	0

แนวทางการพัฒนาความร่วมมือกัน

1. การเรียนรู้จากผลลัพธ์ของการตัดสินใจครั้งก่อน
2. การสื่อสารซึ่งกันและกัน
3. ความไว้วางใจในกันและกัน
4. การใช้กลยุทธ์ต่างตอบแทน
5. การเพิ่มผลประโยชน์จากการร่วมมือกัน

ตัวอย่างประสบการณ์ของศูนย์รวมยาง ที่ประสบความสำเร็จ

- การทำสวนยางเป็นไม้ยืนต้นอายุการเก็บเกี่ยวยาวนาน
- เกษตรกรเป็นคนในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน
- เน้นปลูกฝังความซื่อสัตย์ เกื้อกูลกัน ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง
- การรับซื้อยางของพ่อค้าและโรงงานแปรรูปให้ราคาตามคุณภาพอย่างเคร่งครัด
- มีผู้นำที่ดีมีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ตลอดเวลา
- มีทุนทางสังคม (social capital)

สรุป

- การจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคมมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่แตกต่างจากระดับเอกชนหรือครัวเรือน เพราะมีความซับซ้อนมากกว่า และเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายส่วน
- การจัดการเศรษฐกิจระดับชุมชนและสังคมต้องคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างและอาจขัดแย้งกัน
- จึงต้องเลือกใช้หรือประสานกลไกภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้เหมาะสมกับกิจกรรม การดำเนินงานแต่ละด้าน
- แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนคือการประสานความร่วมมือกันในชุมชน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม